

ECOLOGICA

UDC:502.7

ISSN 0354 - 3285

No - 100 • Beograd, 2020. • Godina XXVII

Samo u preplati

Izdavač:

Naučno-stručno Društvo za
zaštitu životne sredine Srbije
"ECOLOGICA"

**SREĆNA NOVA
2021. GODINA**

**HAPPY
NEW YEAR**

2021.

ECOLOGICA

Osnivač i izdavač

NAUČNO-STRUČNO DRUŠTVO ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE SRBIJE - ECOLOGICA

Publisher

SCIENTIFIC PROFESSIONAL SOCIETY FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION OF SERBIA - ECOLOGICA

Za izdavača: Emeritus prof. dr Larisa Jovanović, Predsednik Društva ECOLOGICA

Suizdavač Institut opšte i fizičke hemije / Co-publisher Institute of General and Physical Chemistry

Glavni urednik / Editor in chief: Emeritus prof. dr Larisa Jovanović

Odgovorni urednici / Associate editors

Prof. dr Vidojko Jović, redovni član SANU, Rudarsko-geološki fakultet Univerziteta u Beogradu
Prof. dr Slavko Mentus, redovni član SANU, Fakultet za fizičku hemiju Univerziteta u Beogradu
Prof. dr Dragan Veselinović, Fakultet za fizičku hemiju Univerziteta u Beogradu
Prof. dr Vladan Joldžić, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

Međunarodni uredivački odbor / International Editorial board

Prof. dr Vadim Ermakov, GEOHI RAS, Moscow, RF
Prof. dr Sergej Ostroumov, MSU "Lomonosov", RF
Prof. dr Vyacheslav Zaitsev, Astrakhan University, RF
Dr Vladimir Safonov, GEOHI RAS, Moscow, RF
Prof. dr Alexandr Sys, Institute of Soil Science and Agrochemistry, RAS, Novosibirsk, RF
Prof. dr Elena Ponomarenko, Faculty of Political Economy, Peoples Friendship University, Moscow, RF
Prof. dr Jaume Bech Borras, Barcelona, Spain
Prof. dr Srdjan Redzepagic, Univ. Sophia Antipolis, France
Prof. dr Bekmamat Djenbaev, Institute of Biology and Pedology, Bishkek, Kirgizstan
Prof. dr Mihail Panin, Astana, Kazahstan
Prof. dr Neven Duić, University of Zagreb, Croatia
Prof. dr Igor Stubelj, Univ. of Primorska, Koper, Slovenia
Prof. dr Petar Hristov, Free University Varna, Bulgaria
Prof. dr Anna Nedyalkova, Free University Varna, Bulgaria
Prof. dr habil Galya Gercheva, Free Univ. Varna, Bulgaria
Assoc. prof. dr Anelia Nenova, Free Univ. Varna, Bulgaria
Prof. dr Velizara Pencheva, University of Ruse, Bulgaria
Prof. dr Hristo Beloev, University of Ruse, Bulgaria
Prof. dr Atanas Atanasov, University of Ruse, Bulgaria
Assoc. prof. dr Margarita Filipova, Univ. Ruse, Bulgaria
Dr Franz Brandstätter, Naturhistorisches Museum, Wien, Austria
MSc Isabel Airas, Climate-KIC, Germany
Dr Agni Vlavianos-Arvanitis, Biopolitics, Athens, Greece
Dr Svetlana Jovanović, Tulsa University, OK, USA
Prof. dr Valentin Vladut, Bucharest, Romania
Prof. dr Sorin Bungescu, Timisoara, Romania
Prof. dr Nataša Markovska, ICEIM-MANU, North Macedonia
Prof. dr Nedim Suljić, University of Tuzla, BiH

Uredivački odbor/ Editorial board

Emeritus profesor dr Hasan Hanić, BBA, Beograd
Emeritus prof. dr Života Radosavljević, Univerzitet UNT
Prof. dr Jozefina Beke Trivunac, ALFA BK Univerzitet, Beograd
Prof. dr Miljana Barjaktarović, ALFA BK Univerzitet, Beograd
Prof. dr Boško Jovanović, Matematički fakultet BU, Beograd
Dr Dragica Stanković, Institut za multidiscipl. ist., Beograd
Dr Stevan Blagojević, IOFH, Beograd
Prof. dr Vladimir Tomašević, FIM, Univerzitet UNT, Beograd
Prof. dr Nebojša Denić, ALFA BK Univerzitet, Beograd
Prof. dr Olja Munitlak Ivanović, PMF, Novi Sad
Dr Jovan Zubović, Institut ekonomskih nauka, Beograd
Dr Ivan Stošić, Institut ekonomskih nauka, Beograd
Prof. dr Dejan Filipović, Geografski fakultet, BU, Beograd
Prof. dr Vesela Radović, Institut za multidiscipl. ist., Beograd
Prof. dr Milan Radosavljević, FPSP, Univerzitet UNT, Beograd
Prof. dr Ljubinko Jovanović, Univ. EDUCONS, S. Kamenica
Prof. dr Maja Andelković, FSOM, Univerzitet UNT, Beograd
Prof. dr Mario Lukinović, Pravni fakultet Univ. Union, Beograd
Prof. dr Đorđe Jovanović, FIM, Univerzitet UNT, Beograd
Prof. dr Dragan Jovašević, Pravni fakultet, Niš
Prof. dr Antonije Onjia, TMF BU, Beograd
Prof. dr Miloš Pavlović, Ekonomski fakultet, K. Mitrovica
Prof. dr Jasmina Madžgalj, Gradska Uprava, Beograd
Prof. dr Zoran Čajka, FEFA, Univ. Metropolitan, Beograd
Doc. dr Dragan Živković, ALFA BK Univerzitet, Beograd
Prof. dr Aleksandar Prnjat, ALFA BK Univerzitet, Beograd
Prof. dr Višeslav Hadži-Tanović, Akademija SKAIN, Beograd
Prof. dr Vera Petrović, VIŠER, Beograd
Dr Ivan Pavlović, Naučni institut za veterinarstvo, Beograd
Dr Dušan Stojadinović, Institut "Jaroslav Černi", Beograd

Izdavački savet / Publisher board

Prof. dr Dejan Erić, Beogradska Bankarska Akademija
Milorad Panjević, Alfa Bk Univerzitet, Beograd
Prof. dr Aleksandar Andrejević, Univ. Edukons, S. Kamenica
Danica B. Karić, docent, Alfa BK Univerzitet, Beograd
Marko Babović, JP Elektroprivreda Srbije, Beograd
Milutin Ignjatović, gen. direktor, CIP, Beograd

Slika na koricama: Alpski pejzaž, foto M. Jovanović
Prevodilac: Prof. dr Zoran Čajka

Štampanje časopisa pomažu

MINISTARSTVO PROSVETE, NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA REPUBLIKE SRBIJE

INŽENJERSKA KOMORA SRBIJE

Adresa: ECOLOGICA, Beograd, Kneza Miloša 7a, tel/fax (011) 32 44 248; e-mail: ecologica.drustvo@gmail.com, www.ecologica.org.rs; Tekući račun: 200 – 2718500101033 – 84, Banka Poštanska štedionica, PIB 101600071

Stampa: Akademска издана, doo, Zemun

SADRŽAJ – CONTENT

<i>Vadim Ermakov, Larisa Jovanović</i>	
The role of trace elements in the prevention of viral diseases	565
<i>Nikica Radović</i>	
Primena Blockchain-a u sektoru obnovljivih izvora energije	572
<i>Slavko Mentus, Larisa Jovanović</i>	
Napredne tehnologije u sprečavanju klimatskih promena	579
<i>Antoaneta Vassileva, Milica Simić, Mirjana Stevanović</i>	
Implications of COVID-19 for international business	589
<i>Jelena Lukić, Tatjana Đurkić, Larisa Jovanović, Gorica Aleksić, Antonije Onjia</i>	
Total petroleum hydrocarbons distribution and health risk assessment of soil in the Niš railway junction	597
<i>Suzana Polić, Slavica Ristić, Bojana Radojković, Suzana Linić</i>	
Laser cleaning of varnish from bog oak surface	604
<i>Rade Milošević</i>	
Procena rizika po zdravlje ljudi usled uticaja benzo[a]pirena iz tehničko-tehnoloških sistema	611
<i>Danka Radić, Gordana Racić, Mirjana Bojović, Vedrana Prorok, Ljubinka Jovanović, László Kredics, Dejana Panković</i>	
Uticaj bakterija na morfo-fiziološke karakteristike paradajza (<i>Solanum lycopersicum L.</i>)	617
<i>Andrea Okanović, Jelena Ješić, Simonida Vukadinović</i>	
Mogućnosti upotrebe eko-oznaka u zelenim kampusima	624
<i>Goran Džafić, Zoran Ristić, Bilal Zahrah Miftah Alshafie, Alshibani Warda Muftah Shafee, Aleksandar M. Damnjanović</i>	
Digitalizacija ekonomije: uticaj na tržište rada i zaposlenost	633
<i>Saša Virijević Jovanović, Suzana Doljanica, Tatjana Janovac</i>	
Green economy in Iceland: an engine for tourism development.....	639
<i>Ljiljana Arsić, Jelena Premović, Zoran Milićević, Nebojša Đokić, Nebojša Stošić</i>	
Afirmacija modela cirkularne ekonomije u malim i srednjim preduzećima	647
<i>Aleksandra Pavićević, Adrijana Vuković, Lazar Cvijić</i>	
Ekološki aspekti lanca snabdevanja – pojam „ozelenjavanja“	655
<i>Gordana Ljubojević, Čedomir Ljubojević, Nina Maksimović Sekulić</i>	
Uticaj pravne zaštite inovacija na konkurentsку prednost privrednog društva	663
<i>Miloš Petković, Vladimir Džamić</i>	
Theoretical determination of green intellectual capital	668
<i>Violeta Milićević, Ljiljana Arsić, Jelena Premović, Zoran Milićević, Slađana Vidosavljević, Nebojša Đokić</i>	
Nove tehnologije i inovacije: put do cirkularne ekonomije	675
<i>Milica Kaličanin, Zoran Kaličanin, Miroslav Perić</i>	
Značaj digitalizacije za održivi razvoj u finansijskoj industriji	683
<i>Saša Stamenković, Milan Stamatović, Danijela Paročić</i>	
Značaj Google-a i njegova uloga u povećanju ugljeničnog otiska u svetu	690

<i>Sandra Đurović, Aleksandra Perović, Violeta Šiljak, Sonja Antonijević, Jovan Veselinović, Srećko Baćevac</i>	
Održivost razvoja sportskog turizma kao privredne grane: uticaj COVID-19	699
<i>Miloš Karajović, Milica Kaličanin, Zoran Kaličanin</i>	
Budžetiranje i održivi razvoj	707
<i>Dragan Turanjanin, Slobodan Cvetanović, Jovanka Popović</i>	
Global environmental quality problems in economic development policy	714
<i>Goran Tmušić, Vera Stanković</i>	
Prikaz promena vegetacije nakon požara u SRP Deliblatska peščara korišćenjem tehnika daljinske detekcije	723
Uputstvo za pripremu rada	646
Instructions for the preparation of the papers	732

Napomena: Autori snose punu odgovornost za originalnost i sadržaj svojih radova.

Radovi objavljeni u časopisu ECOLOGICA proveravaju se na plagijarizam

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

502.7

ECOLOGICA / glavni urednik Larisa Jovanović, God. 1, broj 1 (1994) – Beograd
(Kneza Miloša 7a): Naučno-stručno društvo za zaštitu životne sredine Srbije –
Ecologica, 1994 – (Zemun : Akademska izdanja) - 28 cm

Tromesečno

ISSN 0354 – 3285 = Ecologica

COBISS.SR – ID 80263175

**Posebnu zahvalnost Upravni odbor Naučno-stručnog društva «Ecologica» izražava
Savezu inženjera i tehničara Srbije, organima, rukovodstvu i Stručnoj službi za pomoć
u realizaciji Programa rada Društva «Ecologica»**

Poštovane kolege,

Ovaj broj časopisa „ECOLOGICA“ je jubilaran – 100. po redu. Od prvog broja časopisa „ECOLOGICA“, koji je izašao 1994. godine, prošlo je punih 27 godina. Svih ovih godina časopis je redovno izlazio, sa pauzom za vreme bombardovanja.

Od samog početka izlaženja časopis „ECOLOGICA“ imao je interdisciplinarnu i multidisciplinarnu usmerenost. Osnivač časopisa „ECOLOGICA“ i istoimenog naučnog Društva bio je Petar Radičević, zamenik ministra za geologiju i rудarstvo SRJ.

Mnogi poznati u Srbiji i drugim zemljama istaknuti naučnici objavljivali su svoje radove u časopisu. Među njima su akademik Miodrag Vukobratović, „otac robotike“, kako su ga zvali u Japanu i akademik Andrej Kapica, istraživač geomorfološtije Antarktika, učesnik ekspedicija na Južni pol, kao i mnogi naučnici, akademici SANU i brojni profesori različitih univerziteta u svetu.

U radu Uređivačkog odbora časopisa „ECOLOGICA“ učestvuju: redovni član SANU Vidojko Jović, geoхемија, redovni član SANU Slavko Mentus, fizikohemiјa, profesor dr Dragan Veselinović, fizikohemiјa, profesor dr Vladan Joldžić, pravnik, sa Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, i drugi istaknuti profesori i naučnici iz više zemalja sveta.

Sada Međunarodni uređivački odbor čine 28 naučnika iz 15 zemalja: Ruske Federacije, Španije, Nemačke, Austrije, Francuske, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Rumunije, Kirgistana, Kazahstana, Severne Makedonije, Grčke i SAD.

Predstavnici Srbije u Uređivačkom odboru su tri profesora emeritura – prof. dr Hasan Hanić, upravnik BBA, prof. dr Života Radosavljević sa Univerziteta UNT, kao i glavni urednik časopisa „ECOLOGICA“ prof. dr Larisa Jovanović. Još 28 članova Uređivačkog odbora su profesori, doktori nauka. Među njima je 12 dekana fakulteta i direktora naučnih instituta.

Inspiracija za naše autore bile su međunarodne naučne konferencije posvećene svetskom Danu planete Zemlje, koje mi redovno održavamo tokom 20 godina.

Teme Međunarodnih Konferencija bile su aktualna zbivanja u svetu u oblasti nauka o životnoj sredini: Održivi razvoj, Milenijumski ciljevi razvoja, Klimatske promene, Globalno otopljavanje, Zeleni rast i Zelena ekonomija, Cirkularna ekonomija, Zakonska regulativa u oblasti zaštite životne sredine, Nove tehnologije za zaštitu životne sredine, Finansiranje novih projekata zaštite životne sredine, Značaj 4. industrijske revolucije za zaštitu životne sredine, Uticaj pandemija na životnu sredinu i mnoge druge.

Multidisciplinarnost i aktuelnost tematskih oblasti obuhvaćenih našim konferencijama privlače mnoge naučnike iz različitih naučno-obrazovnih institucija. Sve to doprinosi popularnosti našeg časopisa. Svake godine na konferenciju dolaze mnogobrojni mlađi naučnici, tako se podmlađuje i naš časopis.

Naš Jubilarni 100. broj časopisa svedoči o našoj naučnoj zrelosti i privlačnosti tema o zaštiti životne sredine.

Naš rad u Naučno-stručnom Društvu „ECOLOGICA“ i uredništvu časopisa „ECOLOGICA“ tokom svih godina postojanja podržavaju Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Savez inženjera i tehničara Srbije.

Verujemo da je to jedan od razloga dugovečnosti i popularnosti našeg časopisa „ECOLOGICA“.

Srećnu Novu 2021. godinu i ostvarenje svih nadanja želimo svim našim sadašnjim i budućim autorima i saradnicima!

Emeritus prof. dr Larisa Jovanović,
Glavni urednik časopisa „ECOLOGICA“

ECOLOGICA

Научно-стручно друштво за заштиту животне средине Србије; Београдска Банкарска Академија, Београд; АЛФА БК Универзитет, Београд; Институт за мултидисциплинарна истраживања, Београд; Институт за општу и физичку хемију, Београд; Bulgarian National Union of Scientists - Ruse, Bulgaria; University of Ruse "Angel Kanchev", Bulgaria; Bulgarian National Society of Agricultural Engineers "Engineering and Research for Agriculture", Bulgaria; Balkan Environmental Association (B.EN.A.)

Под покровитељством

Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Министарства заштите животне средине Републике Србије

Организују Међународни научни скуп

ЧЕТВРТА ИНДУСТРИЈСКА РЕВОЛУЦИЈА: УТИЦАЈ ПАНДЕМИЈЕ COVID-19 НА ЕКОНОМИЈУ И ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Београд, 22-24. априла 2021. године

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ

1. Утицај пандемије COVID-19 на циљеве одрживог развоја
2. Значај Миленијумских циљева развоја у време пандемија инфективних оболења
3. Интензификација дигитализације за време пандемије COVID-19
4. Технолошке иновације у развоју паметних градова у време пандемија
5. Улога роботике у индустриској производњи и медицини за време пандемије
6. Развој нових информационих технологија у циљу обавештавања становништва о ширењу епидемија
7. Значај циркуларне економије и чувања екоресурса за време пандемије
8. Нанотехнологије и нови материјали у заштити животне средине и здравља човека
9. Биогеохемија и развој нових метода у превентиви и лечењу вирусних оболења
10. Биотехнолошки инжењеринг и заштита животне средине
11. Значај IoT за рано упозоравање становништва о епидемијама и мерама заштите
12. Извештавање о плановима и резултатима у области заштите здравља становништва за време пандемије
13. Утицај пандемије на економски развој
14. Дистрибуција хране дроновима у условима пандемије
15. Примена дронова у мониторингу животне средине и праћењу стања екосистема
16. Интернет (Internet of things – IoT) и мониторинг квалитета ваздуха
17. Развој екотуризма у условима пандемије
18. Финансирање пројекта подршке појединим економским секторима у време пандемије
19. Социоекономски аспекти пандемије COVID-19

ВАЖНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ДАТУМИ

Радови за научни скуп могу бити саопштени на српском или енглеском језику. Пријаве учешћа и апстракте на српском и енглеском језику са кључним речима (обима једна страна укупно, A4 формата фонт 12 pt) примамо до 20. марта 2021. на E-mail: ecologica.drustvo@gmail.com.

Апстракти ће бити штампани у Зборнику апстраката, а рецензијани радови у часопису "ECOLOGICA" (M51). Радове до 8 страна A4 формата, фонт 12, доставити електронском поштом.

Котизација износи 12.000 дин. Информације на тел. (+3811) 3244 248.